

Žaks Liserāns
NĀVE KLŪST PAR DZĪVĪBU

(Nāves pārdzīvojuma atstāstījums)

Vecā kārtība sabruka. Pamazām manū acu priekšā izveidojās pavisam jauns manis paša tēls. Pirmo reizi tas bija miermīlīgs tēls.

Kāda ļoti gaiša sfēra: es biju tās viduspunktā, bet tai apkārt – tumsas zona. Gaismā, manā iekšienē – klusums; ārā, tumsā – troksnis.

Kādreiz es dzīvoju uz sevis paša robežas – uz tumsas robežas. Es interesējos tikai par lietām un būtnēm, kas kustējās šajā tumsā. Tagad es biju attālinājies, un tūlīt vairojās šķiršanās.

Vispirms es redzēju, kā mani atstāja atmiņas: tās iekrita ārējā tumsā. Es redzēju tās dejojām tālumā, šķirti no manis: tās bija mazas un skumjas būtnes, vienmēr skumjas, pat ja tās smaidīja, pilnīgi pārņemtas ar strīdiem un nožēlām. Un tās ienāda dzīvi vairāk par visu. Tās vienmēr salīdzināja to ar sevi. Un tomēr mana pagātne turpināja pastāvēt. Taču gaismas centrā tā vairs nebija kā liela tagadne, salīdzināma ar kāda pabeigta darba klātesamību: kādas telpas klātesamību.

Šajā telpā vairs nebija nekādu nejaušību, nevienas atsevišķas sejas, nebija vairs dzirdamas šīs balsis, kā kādreiz, kurām es ar savām atbildēm liktu aplūst. Mani draugi, mani radnieki bija klāt, viņi bija patiesi klāt; nekas viņos nemēģināja no manis izvairīties. Laimi, kas plūda man pretī no viņiem, es izdzīvoju vienā rāvienā, tai nebija vajadzīga nekāda ilgstamība. Es pat vairs nepieprasīju, lai tā atgrieztos.

Tad pazuda manas bailes. Tumsa nu ir tās no savas puses uzsūkusi.

Es šķitu sev kails, atradāmies kādā ļoti jaukā plāvā, kas vizuļoja, atspoguļodama Saules pārpilnību. Taču Saule atradās tikai virs vienas vienīgas vietas šajā plāvā un to arī apgaismoja: tur man bija jāuzturas pilnīgi nekustīgi. Tālāk prom Saule mira kā mirst vilnis – kāda tumša meža vētra šaurajā, vertikāli stāvošajā aplī.

Tai pašā mirklī es ieraudzīju kādu avotu, kas tecēja no debesīm, bet kura ūdens virmoja kā vasaras gaiss. Es gribēju plūst tam līdzī, ieaušties tā virmā. Es vairs nevarēju atstāt šo straumi: tas nozīmētu pazaudēt dzīvību.

Patiešām es piedalījos visās šajās norisēs. Mans ķermenis bija viena to daļa. Es nejutu nedz sapņa nedrošību, nedz nomoda kustīgumu. Vienkārši manas būtnes viduspunkts bija nobīdījies. Manas domas šajā jaunajā telpā vairs nebija pievērstas nevienam priekšmetam: tās bija brīvas. Tas radīja nevis tukšuma, bet gan pilnīgas varenības sajūtu.

Mana apziņa dzīvoja manī pavisam maza, pavisam trausla, diez vai vingrināta spēja, taču tā bija tik rosīga un tik jūtīga, ka varēja izvadāt garu pa manu ķermeni no viena gala līdz otram, tā varēja manu ķermeni nest un uzturēt.

Es nesapņoju, par to es biju stingri pārliecināts. Šo spīdošo sfēru, Saules avotu, es nebiju radījis pats, tas tika man dots. Tas norādīja uz to, ka caur mani gāja kāds spēks un kāda griba. Šī griba, tai vajadzētu būt manējai: es nekad neesmu juties tuvāk savai esmei. Un vienlaicīgi šī griba piederēja kādam citam.

Šis cits bija aizdzinis manas atmiņas, manas bažas un manas cerības, kas jau arī nebija īstās cerības, jo bija radušās no manām bailēm. Viņš gribēja, lai es būtu daudz, daudz vienkāršāks, nemākslotāks nekā kādreiz, lai mani nepaliktu nevienas nevēlamas ainas, arī nekādu skumju. Šajā gaismā, ko man dāvāja kāds cits, bija bezgalīgs mierinājums.

Tātad es vairs nebiju viens, es pats stāvēju savā priekšā. Un, kad es tā satiku pats sevi, man vairs nebija nekādu noteiktu nodomu, nekādu sūdzību. Man pavisam droši nebija citas vēlmes, kā tikai palikt tur, kur es biju. Un es kļuva pavisam sīks, pavisam nenozīmīgs sevi izkaišošanā naktī. Kāds gāja man cauri.

Vēl vārdi, nosaukumi gāja caur manu galvu: "Dievs", "garīgums", "iekšēja dzīve", taču tie neiedarbojās uz mani, jo es piešķīru katram no viņiem vairākas nozīmes, es nodibināju starp tiem sakarus, es pārbaudīju tos, es izrīkojos ar tiem pēc savas patikas, es apstrīdēju tos. Man neizdevās tos dzīvot. Gaismas kolonna, kas auga no mana visintīmākā centra augšup, nebija vis kāda ideja, pat ne patiesa – tā bija dzīva būtne, es pats un vienlaicīgi kāds cits, tieši tādā pat mērā, kādā auga mana personība, lai vairs nebūtu vientuļa. Šī gaisma sastāvēja no mīlestības, kas bija daudz senāka par mani, no mīlestības, kas, man pašam neapzinoties, reiz satvērusi mani ceļā un aizvedusi jau daudz tālāk, nekā mans prāts spēja iepazīt.

Mīlestība, kas bija ļoti bagāta, kas nesaturēja nekādas dusmas, nekādu taisnīgumu, tā nebija arī saspringto dvēseles muskuļu atslābšana, ko cilvēki parasti sauc par maigumu. Tā tuvojās man tik pārliecinoši, kā kāda redzama persona. Tā bija man intīmi pazīstama būtne, mazāk naidīga, mazāk apšaubāma pat par manis paša sirds pukstiem.

Tā bija absolūtais draugs, jo bija atkarīga no manas vēlmes, no tā, vai es viņu pasauktu. Es varētu viņu tikpat labi neuzņemt. Taču vienlaicīgi tā man uzmācās kā manis paša palielinātais tēls, kā manas būtnes iekšējs stāvoklis, it kā tas būtu pats to radījis pirms manis un bez manis. Pateicoties tam, es varbūt varētu kļūt par Dieva tēlu.

Daudzi cilvēki sauca viņu Jēzus Kristus. Es atklāju, ka tas arī priekš manis bija Viņa vārds. Taču man vairs nebija vajadzības to izrunāt.

Kristus jau sen bija pazudis no pilsētām, caur kurām Viņš bija gājis, no dārza, kurā Viņš bija ieskatījies nāvei sejā. Viņš bija pazudis arī no sava krusta. Kādēļ man būtu jāmēģina redzēt Viņa žestu, Viņa vaigu, ja šis vaigs taču bija tikai iekšējs.

Kristum nebija jābūt kādam noteiktam priekam, kādām noteiktām ciešanām. Viņš jau kopš ilga laika ir iemājojis ikvienā no mums.

Ieņemt Viņa vietu? Tam nebija nekādas jēgas, ja jau tik grūti bija sadūšoties, lai Viņu raudzītu, lai nosauktu Viņu vārdā. Kā es varētu tiekties pēc tā, lai Viņam pieskartos, precīzi Viņu aprakstītu, ja reiz es vēl pats sevi savā vienkāršībā un atdalītu no visa pat sapnī neesmu atradis! Manī neviļus auga godbijība – pāri jebkādam mēram.

Tomēr Kristus eksistēja. Viņš bija šī klātesamība, ko es atklāju pēc tam, kad izgaisa sēras un bailes. Viņš bija dzīvība manī, kas nevarēja beigties.

Viņš bija runājis par cilvēku svētlaimi (*Heil*). Un, ja nu šī svētlaimē pastāvētu tieši tajā, ka mēs vairs nejauktu sevi ar visiem tiem tēliem, par kuriem ticam, ka tie esot daļa no mums: vēlmes, sirdsapziņas pārmetumi, cerības!

Kristus nāve bija piedzimšana. Pēc tās Viņa tik ļoti svarīgā darbība tikai īsti sākās, jo kopš šī mirkļa Viņš vairs nenāca mums pretī, kā savulaik bija darījis Galilejā, tagad Viņš gāja mūsos mums cauri. Visi Viņa vārdi bija precīzi un redzami. Tie pieprasīja no manis, lai es dzīvotu līdz pat savam visdziļākajam centram un ikvienā citā būtnē par labāko uzskatītu tās visdziļāko daļu.

Visu manu ķermeni caustrāvoja mirdzums un brīnišķīgs klusums. Tā bija Kristus doma manī. Vai Viņš ir bijis cilvēks vai Dievs? Kādēļ man par to būtu jāspriež? Es dzīvoju Viņa vaigā ar Viņa atļauju un Viņa aizsardzībā, un spēks un drošība, ar kuru Viņš mani sargāja, Viņam bija no daudz tālākām sfērām, nekā viss atpazīstamais Visums. Viņš bija, vispirmām kārtām, klātesamība, un man nebija vajadzības piešķirt

Viņam kādu vārdu.

Es vairs negribēju uzdot sev nekādus jautājumus. Es tikai atcerējos, ka Viņš kā pirmo bija devis mīlestības bausli.

... Es nebiju vienaldzīgs, un pirmām kārtām es nebiju spējīgs sērot, jo manas domas patiešām veidoja manī pašā kādu jaunu pasauli, un mana mīlestība atdzīvināja šo pasauli. Mani sapņi vairs nebija tikai tēli. Mana griba vairs nebija tikai vārds. Es ņēmu dalību būtnu dzīvē un to piedzimšanā. Es satiku sevi nevis tukšumu, bet gan pastāvīgu citu citai līdzinošos personu klātesamību.

Es vairs nejautāju sev, kuru es pazīstu. Pēkšņi kāds mani uzrunāja. Balss bija sveša, jo tai nebija nosaukuma, taču tā bija maiga un tuva, kāda savulaik manai mātei vai maniem draugiem. Es vairs nespēju iedomāties nekādu atšķirību.

Atkal samierinājies! Ar dzirdi, atvērtu visam, kas vien nāktu; bez jebkādas aizstāvēšanās vēlmes. Un nekas slihts vairs nevarēja notikt.

Nelaime neeksistēja, vai tā būtu slimība, netaisnība, šķiršanās vai nāve. Tas viss bija radies no manām dusmām, no manas noraidīšanas. Tas bija dzimis manī no manu vēlmju tumsas un pirmām kārtām no manas vislielākās, vistumšākās vēlmes dzīvot citu vietā. Es biju tik vieglprātīgs, lai šo vēlmi, kas atspoguļojās visās būtnēs un priekšmetos, sauktu par nelaimi.

Man nebija nekādu nopelnu. Man nebija arī tieksmes pēc kādiem nopelniem. Pat drosme likās man lieka. Nekā vairs, kam es būtu pretojies. Manā vietā visām tiesībām bija jāpieder Kristus; es nodevu visas savas tiesības Viņam.

Tad es ievēroju, ka mana elpa kļuva lēnāka, mana galva pavisam viegla; es dzirdēju tūkstoš skaņu, kas nenāca no ārpuses; mani vairs neuztrauca tas, ka es vairs neredzēju tos, kurus mīlēju. Manas dzīves vislielākais prieks radās tajā mirklī, kad es vairs nebiju atkarīgs ne no vienas lietas, kas būtu mirstīga. Kad manas ausis aizvērās, es dzirdēju sava ķermeņa troksni; kādu neizmērojami lielu, līgojošos KAUT KO, kas pastāvīgi zaudēja līdzsvaru, nesakārtotu sīkumu tīklu, kura kustība tika uzturēta ar pukstiem, kas nāca no centra. Tad pēc dažām stundām es pēkšņi biju uztvēris visapkārt klusumu.

Tas bija pavisam nesaistošs un elastīgs klusums, nevis skaņu apslāpēšana, attāluma palielināšana un šķēršļu uzkrāšana starp tiem, ko mēs normālā kārtā pazīstam kā klusumu, bet gan pilnīgi atspriegota telpa. Iekšējs klusums pieļāva visas skaņas.

Es izmantoju savas atmiņas: durvju sitienu, kāda augļa kritienu uz siltās zemes, pazīstamas balsis. Tagad es dzirdēju katru no šiem trokšņiem atsevišķi, pašu par sevi, pilnīgi. Neviens no tiem neatkārtoja citu. Es aptvēru tā rašanos, tā pieaugšanu un tā nobriešanu. Es varēju izmērīt laiku, kas tam bija vajadzīgs, un tā aizpildītās telpas apmērus. Es dzirdēju to skanam, nerūpējoties par tā virzienu un nozīmi personīgi man. Un tad es to mīlēju un turpināju to tālāk, jo manī pašā skaņas vibrēja bez mitas, it kā tās nebūtu satikušas neko citu, kā vien manas vēlmes.

Vismaigākie trokšņi, kas ikdienas dzīvē liek domāt par trausliem, viegli plīstošiem priekšmetiem, guva šeit ilgstošu maigumu. Es uzsitu ar roku pa galdu, un tas iedziedājās kā stīga. Es paglāstīju zemes virsmu un dzirdēju katru šīs Zemes kustību, bezgala precīzi sakārtotu kā skaidru vārdu.

Tā bija neticama brīvība, ar kuru es ilgi spēlēju. Man likās, ka es esmu kādā pavisam jaunā vietā, ne vairs sevī pašā, jo vilcināšanās, aizkavēšanās, trokšņu nevienādības un to nesaskaņotības likumi vairs nedarbojās. Te valdīja harmonija un ilgstamība (*Dauer*). Pirmīt gaisma, tagad skaņas: tas bija tas pats notikums. Ja tās radās manā iekšienē, tad pēc tam tās auga, atbrīvojās no jebkādas apdraudētības. Tās kļuva par sevis pašu zīmēm.

Drīz vien es ņēmu dalību kādā milzīgā koncertā. Kāda atkal atrastā nots vilka visas citas veselās melodijas notis aiz sevis vai drīzāk tā stūma tās sev pa priekšu, lika tām rasties katrai savā veidā kā nepieciešamiem žestiem: man pat vairs nevajadzēja atcerēties. Katrs instruments pārņēma savu partiju ar dīvainu drošību. Telpa lēkāja no prieka, skaņu aprises bija spīdošas un griezīgas.

Vai es pats esmu atbrīvojis visu šo mūziku? Vai es esmu to vēlējies un atsaucis? Nekur es neatradu savu gribu, turpretī visur atbrīvošanos, atļautību, visu spaidu pārvēršanos savā pretstatā. Visa mana tiekšanās bija vērsta uz to, lai dzirdētu un pateiktos; jo vairāk es pateicos, jo vairāk pieauga mūzika – skaidri līdz pat bezgalībai.

Šoreiz es domāju tikai par to, lai dzīvotu, lai iekļautos šajā laimē, kas negribēja beigties, jo tā likās neatkarīga ne no viena notikuma, arī no manis paša nē, es biju tiesīgs visu aizmirst.

Šajā brīdī es atklāju, ka manas domas un manas jūtas izmainīja manī labskanīgumu. Kad es, nepacietības dzīts, ne vairs vienkārši atdevos, bet gan mēģināju iepriekš nojaust skaņas tuvošanos, mani piepildīja maiga dūksana, kādu trokšņu secība: skaņas no ārpuses plūda manī iekšā. Tātad šī laime nevēlējās tikt piesaukta, bet gan – brīvi uzņemta.

Es ļāvu savam priekam nest sevi prom, šim tik jaunajam priekam dzirdēt tik daudzas skaņas krustojamies, sajaucamies, atkal atbrīvojamies un uztvert tās bezrūpīgi, bez jebkāda pamatojuma: un momentā telpa kļuva skanīgāka, atdzīvojusies ar skanošu viņņu sitieniem. Es raudzīju jūru zem Saules. Taču, kad es gribēju skaņas saprast pirms tās mani pilnīgi sasniedza, kad es gribēju tās sasaistīt, attaisnot, telpa manī tūlīt sabiezēja.

Ārpus manis vairs nekas nenotika. Es biju pārtraucis dzīvot citu būtņu laiku. Es biju mierā.

...Mani piepildīja milzu jautrība tādēļ, ka es tik veiksmīgi biju pārrāvis attiecības ar pasauli. Es iekšēji smējos un daudz ko pārdomāju: kādēļ es savulaik biju pazinis ciešanas un bailes? Kādēļ tām reiz bija tik liela nozīme, ja es taču tagad uzzināju, ka tās visas bija ilūzijas?

Kopš es esmu atbrīvojies no priekšmetiem, es esmu kļuvis gaišredzīgāks kā jebkad līdz šim. Es vēl domāju, bet ne vien tas, es domāju arī daudz ātrāk un daudz precīzāk; kopš šī brīža katru reizi, kad man ienāca prātā kāda ideja, tai pretī sacēlās kāds priekšmets. Un es varēju aizturēt savas domas, atdalīt tās citu no citas, aizkavēt, noteikt to aiziešanu. Tās man vairs nebija uzspiestas. Dziļi manī – liesmojoša skaidrība; ārpus manis, iepretī manām maņām – nakts.

Tad vienā dienā man likās, ka uz mani tiek vērsts vārds. Tas bija tieši virs manis. Kāds smags priekšskars sakustējās. Balss bija neskaidra un ļoti ātra.

Kāds manī pazina šo balsi, taču ne es kā veselums. Man teica, ka es miršot, ka par mani domāšot un ka mani ļoti mīlot. Man teica arī, ka man nevajadzētu justies nelaimīgam. Tas noteikti bija kāds draugs, kurš runāja.

Es nebiju pārsteigts: mani tas neinteresēja. Es arī negrasījos atbildēt. Es tikai ļoti sasprindzinājos, lai attālinātos no balss, lai to smaidot aplūkotu un teiktu pavisam dziļi manā iekšpasaulē: Bet es taču esmu laimīgs!

Tad vēsts par manu nāvi turpināja savu ceļu un satikās ar manu apziņu, kas to nepieņēma. Miršana bija vārds, ko tā nepazina, kā jēga tai pavisam vienkārši likās nepatiesa un pilnīgi lieka. Mana apziņa sevī un ap sevi redzēja tikai dzīvību.